

Interviu cu Simina Tănăsescu, președinta Curții Constituționale a României (CCR), 3 decembrie 2025

Realizator: Oana Despa

Europa Liberă: Bună ziua și bine v-am găsit la interviurile Europei Libere. Suntem cu doamna Simina Tănăsescu, prima femeie președinte a Curții Constituționale din România și tot primul președinte care arată o deschidere către opinia publică. Și spun asta pentru că sunteți la primul interviu acordat presei generaliste. Vă mulțumim că ați ales Europa Liberă.

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Și eu vă mulțumesc.

Europa Liberă: O să trec direct la subiectele de interes public. Curtea Constituțională a fost considerată, de-a lungul timpului, de către voci din opinia publică fie o superputere, fie o supraputere, de fiecare dată când au fost date decizii delicate – să le spunem, fie că vorbim despre înlocuirea Coduței Kovesi de la șefia Parchetului, fie că vorbim despre anularea alegerilor.... Aș vrea să-mi spuneți dacă Curtea Constituțională este într-adevăr o supra-putere sau o superputere. Care sunt atribuțiile Curții Constituționale, unde se opresc limitele ei?

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Mulțumesc frumos pentru invitație. Mulțumesc și dumneavoastră pentru deschidere. Cred că instituția a fost întotdeauna deschisă la comunicare. Fără îndoială, instrumentele de comunicare variază și pot fi oricând multiplicare și îmbunătățite. Ca să mă întorc la întrebarea dumneavoastră: nu, Curtea Constituțională nu este o supra-putere, nu e o superputere, nu e o contra-putere. Curtea Constituțională este o autoritate, nu e o putere. Curtea Constituțională e o instituție creată de Constituție, care are un rol foarte clar determinat, o menire foarte precisă: garantarea supremației Constituției, ceea ce înseamnă că ea impune cadrele constituționale – în discuțiile noastre de astăzi, cuvântul „Constituție” o să apară des, e greu să fie evitat – impune tuturor puterilor din stat, tuturor celor trei puteri din stat, cadrele constituționale în care acestea trebuie să se manifeste.

Curtea, deci, are ca rol să asigure echilibrul celor trei puteri în stat, fără să... desigur, cu necesara lor limitare sau cu indicarea momentelor în care acestea trebuie să-și epuizeze competențele pe care le au, dar fără să interfereze, fără să le intimideze în vreun fel.

Curtea are un rol foarte important în protecția drepturilor fundamentale. Ea nu poate fi încadrată în niciuna din cele trei puteri în stat și, spuneam, nu este o putere în sine, tocmai pentru că, pe de o parte, este creată de Constituție, pe de altă parte, are un rol destul de limitat. Curtea noastră Constituțională face parte dintr-un model așa-zis european, se înscrie într-o tendință mai amplă a curților constituționale, care au fost create inițial după Al Doilea Război Mondial. Primele au fost Tribunalul German și Curtea Italiană. După aceea, după valul de democratizări de la sfârșitul anilor '80 începutul anilor '90, foarte multe state din Europa de Est au adoptat același tip de control al constituționalității legilor.

Curtea noastră este una dintre cele care are atribuții destul de limitate, dar nu și-a propus niciodată.. Jurisprudența ei n-a urmărit afirmarea unei puteri proprii, ci determinarea tuturor autorităților statului să respecte normele constituționale.

Competențele Curții noastre Constituționale, spuneam, sunt limitate. Sunt limitate în sensul că ea nu poate să verifice altceva decât legi sau acte de rang legislativ. Curtea noastră nu poate să verifice acte administrative, hotărâri de guvern, acte ale consiliilor locale, ale primarilor. Nu intră în competența Curții. Deci, spre deosebire de Curtea austriacă, care are o importantă competență în zona aceasta, a noastră, nu poate... Curtea noastră nu poate să verifice hotărâri judecătorești. Tribunalul Spaniol, de exemplu, poate, Tribunalul Constituțional. Noi nu. Avem o competență limitată și avem, chiar și în sfera raporturilor dintre instituții, atribuții destul de restrictive. Cu o singură excepție: inițiativele de revizuire a Constituției. În rest, toate atribuțiile Curții se realizează exclusiv la sesizarea unor subiecte explicit menționate. Nu în ultimul rând, Curtea Constituțională are un mod de funcționare care în sine nu e unul teribil de activist, e o Curte care se limitează la sfera atribuțiilor sale constituționale.

Europa Liberă: O să revin la subiectul cel mai delicat în ceea ce privește Curtea

Constituțională: cel al alegerilor. Și o să vă întreb, pe de o parte, dacă a existat o sesizare – spuneți că nu se poate sesiza Curtea de la sine decât în privința revizuirii Constituției – dacă a existat o sesizare sau dacă era nevoie de o sesizare în momentul anulării alegerilor? De ce inițial a fost validat primul tur al alegerilor, ulterior au fost anulate alegerile – dacă a intervenit ceva între aceste momente? Mai ales că decizia a fost luată într-un moment delicat: deja începuse al doilea tur de scrutin, eram pe 6 decembrie, nu se mai aștepta nimeni – din afară cel puțin – să existe o decizie a Curții Constituționale. Și probabil că de aici și reacția societății care s-a împărțit practic în două. Pe de o parte, au fost unii care au susținut ceea ce spunea Curtea Constituțională, aducând argumente din Constituție, pe de cealaltă parte, au fost cei care au acuzat Curtea Constituțională că a devenit un pion care dorește inclusiv anularea procesului electoral în mod nelegal.

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Despre hotărârea noastră din decembrie anul trecut, pe de o parte, hotărârea vorbește de la sine, cred, ar fi multe lucruri....

Europa Liberă: ...a fost luată în unanimitate.

Simina Tănăsescu, președinta CCR: A fost luată în unanimitate categoric.

Pe de altă parte, cred că au existat exprimări, luări de poziție imediat după aceea de precedentul președinte al Curții Constituționale, domnul Marian Enache.

De altfel, momentul acela a fost depășit, am ajuns, am finalizat al doilea tur de scrutin, am intrat în exercitarea mandatului unui nou președinte. Suntem într-o situație în care democrația din țara noastră a demonstrat că este rezilientă și că poate face față unor provocări ...să reiau cuvântul dvs.? - delicate, dificile. Curtea Constituțională – din nou, în peisajul mai amplu de la nivel european, Curtea noastră Constituțională în materie electorală, chiar și în zona aceasta, are competență limitată. Modelul după care ne-am inspirat în privința aceasta fiind cel al Consiliului Constituțional francez.

Consiliul Constituțional francez are competență de a verifica atât eligibilitatea candidaților, cât și aspecte legate de campania electorală, precum și validarea.

Deci, dacă e vorba de validare, și posibilitatea invalidării alegerilor, atât în privința alegerilor parlamentare, cât și a celor prezidențiale.

Curtea noastră Constituțională nu are nimic de-a face cu zona alegerilor parlamentare – se limitează doar la zona alegerilor prezidențiale. Iar în privința alegerilor prezidențiale, competența e... nu e lapidară, dar e menționată doar în Constituție. Detaliile se găsesc în Legea alegerilor prezidențiale. Și, în privința aceasta, Curtea are – iarăși – câteva atribuții, nu unele de natură exhaustivă.

Cunosc luările de poziție – să le numesc –din spațiul public, referitoare la validarea primului tur, invalidarea primului tur – cred că sunt câteva considerente în acea hotărâre care explică faptul că deși da, Curtea a putut să valideze primul tur de scurtin și a făcut-o în urma verificării unor procese verbale, odată cu declasificarea unor documente și cu luarea la cunoștință de către întregul corp electoral, de întreaga populație a statului a unor elemente pe care nu aveam cum să le cunoaștem la validarea primului tur de scrutin – cred că există acolo precizări în câteva considerente din hotărârea aceea care arată că, într-o a doua fază, Curtea a invalidat întregul proces electoral.

De altfel, de aceea și e scris explicit, menționat acolo.

De aceea s-a și reluat întregul proces electoral de la zero, cu noi candidaturi, cu o nouă campanie electorală, cu toate etapele unui proces electoral și nu s-a pus doar reluării primului de tur de scrutin.

Europa Liberă: Ne-am întrebat noi, opinia publică, dacă totuși suntem tratați la fel ... și că judecătorii Curții Constituționale au acces la aceleași informații ca și noi. Pentru că asta a fost impresia: că toată lumea a aflat de ceea ce se întâmpla, de fapt, după primul tur de scrutin, înaintea turului al doilea, și ne întrebam dacă informațiile la Curtea Constituțională ajung în același mod cum ajung la opinia publică?

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Curtea Constituțională a luat la cunoștință odată cu toți ceilalți cetățeni, cu întregul electorat, dar cu toți ceilalți cetățeni, de informațiile conținute în acele documente. De altfel, cred că de aceea au și fost declasificate, ca să fie aduse la cunoștința generală.

Europa Liberă: Tot Curtea Constituțională, tot în perioada alegerilor, a dat o decizie privind invalidarea unui candidat, decizie care a fost preluată ulterior și de către Biroul Electoral Central și a fost aplicată tot unor candidați la președinție. Întrebarea este dacă această decizie se poate aplica în cazul tuturor alegerilor? Mă refer la alegerile locale, la alegerile parlamentare, alegeri la care Curtea Constituțională n-are niciun fel de atribut.

Simina Tănăsescu, președinta CCR: La întrebarea aceasta cred că trebuie să dea răspuns instanțele judecătorești care au competențele...

Europa Liberă: ...adică dacă este obligatoriu. Nu știu, vin alegerile în București, dacă este obligatoriu ca Biroul Electoral să verifice din același punct de vedere toți candidații sau dacă impactul este mai mic la nivel local decât la la funcția de președinte al României.

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Dat fiindcă înțeleg că mă aflu aici în dublă calitate, cu cascheta și de profesor, și de judecător constituțional, o să-mi dați voie să fiu probabil puțin pedagogică: Curtea Constituțională are o competență extrem de limitată, cum spuneam, este,

în peisajul mai amplu, din zona instituțiilor de natura aceasta, jurisdicțiilor constituționale de tip european, Curtea noastră e una cu competențe restrânse.

Iar în materia alegerilor, nu are în vedere decât alegerile prezidențiale, toate celelalte tipuri de alegeri sunt de competența instanțelor judecătorești obișnuite. Iar în privința alegerilor prezidențiale, nu verifică decât – cum bine ați menționat – eligibilitatea candidaților, campania, validarea, invalidarea ale rezultatelor alegerilor.

În privința celorlalte tipuri de alegeri, competențele revin fie instanțelor pentru alegeri parlamentare, chiar și adunărilor parlamentare, în ultimă instanță, la validarea mandatelor. Iar precedentele pe care le-a stabilit Curtea Constituțională au exact valoarea pe care am menționat-o: aceea de precedent jurisprudențial. Precedentul jurisprudențial în România nu are natură de act normativ. Fără îndoială că poate servi ca reper într-o eventuală orientare, dar asta nu intră nicicum în atribuții sau în competențele Curții.

Europa Liberă: În octombrie 2025, CCR a declarat neconstituțională Legea de reformă a pensiilor magistraților, cu un scor de cinci la patru, admitând obiecția Înaltei Curți de Casație. Și nu este prima decizie când avem un astfel de scor, au mai fost și alte decizii. Au existat decizii cu șapte la doi, cu opt la unu. Există întrebări din partea opiniei publice referitoare la aceste divergențe. Nu putem să le spunem chiar „divergențe”, la aceste opinii separate în privința unor subiecte considerate de ei sensibile. Cum este posibil ca oamenii să ajungă la concluzii diferite când judecă după aceeași Constituție și vorbim de profesioniști în același domeniu?

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Dacă îmi dați voie o butadă celebră care spune că punctele de vedere ale juriștilor sunt precum sticla, precum geamurile: fiecare luat separat e foarte transparent, când le pui împreună, devin opace.

Nu e nimic neașteptat sau surprinzător.

Cred că întrebarea dumneavoastră are două aspecte, dacă bine am înțeles. Pe de o parte, cum e posibil să existe opinii separate la Curtea Constituțională? E foarte posibil. E foarte posibil, pentru că sistemul judiciar din România, de la prima codificare civilă – 1864-65 –, a dat posibilitatea instanțelor judecătorești să funcționeze după niște reguli care, e adevărat, sunt mai degrabă comune sistemelor de *common law* decât celor de drept scris. Asta e, a fost situația în România dintotdeauna. Instanțele obișnuite au avut întotdeauna posibilitatea să formuleze opinii în cadrul instanțelor, judecătorii au avut posibilitatea să redacteze opinii separate, distincte de opinia majoritară.

Iar, în măsura în care Curtea Constituțională funcționează după reguli preluate sau care se complinesc și cu cele din procedura civilă, lucrul acesta s-a translatat foarte ușor și la nivelul Curții Constituționale. Aici nu cred că e o problemă.

Cum e posibil din punct de vedere juridic? Pentru că așa funcționează sistemul juridic românesc de foarte multă vreme. Spre deosebire – întrebarea îmi este pusă deseori și de colegii din Franța care, pe baza faptului că au informația generică cum că în România ne-am inspirat în bună măsură din sistemul juridic și și judiciar francez, mă întreabă cum e posibil? Este, pentru că așa funcționează statul român de mai bine de un secol secol jumătate.

Cum e posibil ca în interiorul Curții să existe puncte de vedere diferite? Eu aş fi foarte mirată dacă n-am avea argumente diferite, poziții diferite, dacă n-am avea dezbateri, discuții. Desigur că uneori și în contradictoriu, de multe ori nu neapărat în contradictoriu, pur și simplu diferite, divergențe, de multe ori discutăm nuanțe. Nu-i nimic neuzual în formularea de poziții diferite.

Europa Liberă: V-am întrebat pentru că au existat – tot așa – tot felul de păreri care spuneau că există o influență asupra judecătorilor Curții Constituționale, care ar veni mai degrabă din zona politică, bazată pe faptul că o parte dintre magistrații Curții Constituționale ajung acolo din partide politice. Nu mă refer la partidul x sau y, ci global, și există o delimitare în momentul în care ajungi judecător la Curtea Constituțională, de viața de dinainte sau au existat influențări în vreun fel?

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Cred că întrebare dumneavoastră vizează noțiunea de independență a judecătorului constituțional, care...

Europa Liberă: ...dacă este reală...

Simina Tănăsescu, președinta CCR: ... care este reală, care n-are cum să nu fie reală. Independența judecătorului presupune absența oricărei ingerințe din partea oricărei autorități, a oricărui alt subiect, al oricărei alte persoane în activitatea pe care o desfășoară judecătorul. Din nou, cascheta mea de cadru didactic îmi spune că aici e momentul să citez faimoasa, iarăși, sintagmă, cu datoria de nrecunoștință a judecătorului constituțional. Părintele modelului acestuia de justiție constituțională, Hans Kelsen, când a imaginat modul acesta de realizare a controlului constituționalității legilor și nu modalitatea cealaltă, realizată prin intermediul tuturor instanțelor judecătorești, a făcut vorbire inclusiv de datoria de nrecunoștință pe care o au judecătorii. Pentru că, pe de o parte, el a făcut vorbire și a insistat destul de mult pe acest aspect, a arătat că judecători constituționali pot fi numiți nu doar – ba chiar el spunea n-ar trebui să fie judecători din sistemul judiciar, pentru că aceia au o viziune legată, nu știu, dacă neapărat îngustă, dar o viziune care se referă la cazul concret, la detalii, la aspecte de amănunt, poate relevante, dar cu siguranță insuficiente într-o activitate care presupune analiza unui act normativ în ansamblu, de multe ori chiar înainte ca el să-și producă efectele – și atunci, el a făcut vorbire despre nevoia ca judecătorii să fie numiți din rândurile cadrelor didactice universitare. Asta a fost una din... el însuși, fiind profesor universitar, dar inclusiv din rândul politicienilor. Și a subliniat: acolo unde numirile vor fi eventual făcute din rândurile politicienilor, aceștia trebuie să facă dovada unei obligații de nrecunoștință pentru autoritatea care i-a numit. Sunt mai multe garanții care nu doar că fac posibilă, dar asigură independența judecătorului constituțional din România.

Mandatul e destul de lung: nouă ani de zile e o perioadă suficientă. Sunt aproape două mandate ale șefului statului, sunt mai bine două mandate ale Parlamentului, e o perioadă suficient de lungă pentru ca distanțarea să se producă.

Mandatul e nereînnoibil, deci nu se poate presupune că ar exista o – vreo știu eu – dorință de satisfacere a unor interese pentru o eventuală renumire într-o funcție. Sunt foarte multe incompatibilități care limitează sfera activităților doar la cea realizată la Curte.

Criteriile de selecție ale judecătorilor sunt criterii de natură tehnocratică. Și da, e adevărat, și aici am ceva de menționat: criteriile tehnocratice sunt esențiale. În absența acestora, nu s-ar putea vorbi de independență. Curtea Constituțională a României are printre criteriile de selectare, de exemplu, o educație juridică, lucru care la Consiliul Constituțional francez nu e deloc o condiție, un criteriu pentru desemnare.

Curtea noastră Constituțională solicită înaltă competență profesională. Înaltă competență profesională e o calificare care este și de natură subiectivă. Da, presupune să fi existat și solicită o vechime anterioară, presupune să fi existat anterioară măcar 18 ani de activitate juridică consecventă. Dar, dincolo de chestiunile astea tehnocratice, există și o formă de legitimitate – mie îmi place să-i spun, și nu doar îmi place mie, ci cred că așa trebuie și numită – de natură democratică. Curtea, judecătorii Curții Constituționale a României sunt desemnați de singurele două autorități statale care au ele o legitimitate democratică directă. Judecătorii Curții noastre nu sunt desemnați, de exemplu, de puterea judecătorească – așa cum se întâmplă în Italia, în Germania. La noi, judecătorii sunt desemnați doar de șeful statului și de Parlament, ceea ce înseamnă că au și indirect o legitimitate de natură democratică, prin legitimitate democratică a autorităților de desemnare.

Dacă pentru desemnarea judecătorilor de către șeful statului legea noastră nu stabilește o procedură anume – deși există forme de selecție în cadrul Administrației Prezidențiale, dar ele nu sunt neapărat formulate explicit în lege – pentru desemnarea judecătorilor de către cele două camere ale Parlamentului, realitatea normativă este sau a fost puțin contrară tendințelor la nivel european. Multă vreme, cele două Camere ale Parlamentului au desemnat judecători cu majoritatea absolută a membrilor lor. Ceea ce înseamnă că, pentru desemnarea unui judecător, e nevoie să existe discuții, negocieri între partidele reprezentate în fiecare cameră și să existe un prag ceva mai ridicat. Desemnarea unui judecător n-ar fi fost posibilă doar cu voturile unui singur partid reprezentat într-o Cameră. În 2018, dacă nu mă înșel, a existat o modificare a legii care a scăzut pragul acesta la majoritatea simplă.

Majoritatea simplă, simplificând puțin lucrurile, înseamnă cam un sfert din membrii unei Camere. Un sfert din membrii unei Camere, în diferitele cicluri electorale, pot, nu e obligatoriu, dar pot să fie reprezentați fie și de doar un singur partid – doar un singur partid poate să trimită în Parlament aproximativ un sfert din membrii unei Camere și asta cred că poate să inducă percepții precum cele pe care le menționați anterior, deși nu cred că ele sunt neapărat justificate. Pe de altă parte, e adevărat că, în alte state, desemnarea judecătorilor constituționali de către camerele parlamentare e realizată cu aceeași majoritate care e necesară și pentru revizuirea Constituției. Iar acesta cred că ar fi un model interesant, util de urmat.

Europa Liberă: Se vorbea despre modificarea statutului judecătorilor, a modului de selecție, s-a vorbit și de faptul că ar trebui să fie doar judecători sau să vină din sistemul judiciar. Din trei în trei ani se schimbă trei judecători. Teoretic, niciun partid n-ar putea să ajungă la un anumit moment dat să dețină controlul asupra Curții Constituționale. Cel puțin așa se vede din partea opiniei publice și au existat discuții în această direcție. Cu toate acestea, am văzut că în ultimii ani a existat o coaliție de guvernare care, teoretic, ar fi putut să pună suficienți judecători care

să-i susțină punctul de vedere. Teoretic vorbim, nu spunem că s-a întâmplat acest lucru și practic, și, de asemenea, n-am văzut judecători desemnați de opoziție.

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Și aici am ceva de spus și am mai – în calitate de profesor, când am mai fost consultată cu diferite prilejuri, inclusiv la dezbaterile cu societatea civilă în cadrul revizuirii Constituției în 2003. Deci, discuțiile acestea sunt ceva mai vechi. Nu ofer exemplul italian ca pe un model neapărat de urmat, dar îmi pare că el este unul destul de echilibrat și poate că merită avut în vedere, poate că merită analizat. La Tribunalul Constituțional german judecătorii sunt desemnați cu două treimi din membrii fiecărei Camere, la Curtea Constituțională maghiară - două treimi. La Curtea Constituțională italiană e o procedură interesantă, puțin inspirată și din modalitatea în care ei își desemnează șeful statului, și anume: pentru primele trei tururi de scrutin – deci, sunt mai mulți candidați care se prezintă în fața camerelor parlamentare și nu se desemnează niciodată din primul tur de scrutin, aproape niciodată, din câte știu eu – și pentru primele trei tururi de scrutin e necesar un vot calificat de două treimi, votul necesar pentru revizuirea Constituției. Începând cu al patrulea tur de scrutin, pragul acesta crește, se duce la trei cincimi dintre parlamentari. Pentru desemnarea șefului de stat sunt cinci optimi, iar majoritatea aceasta arată faptul că, la un moment dat, după ce sunt mai multe tururi de scrutin, desemnat va fi judecătorul nu pentru care ar vrea unul sau altul din partidele politice parlamentare să voteze, ci desemnat va fi tocmai judecătorul împotriva căruia mai toată lumea n-are nimic, cu care toată lumea crede că ar putea funcționa liniștit. Ori, asta e poate una din cele mai importante garanții ale independenței judecătorului: faptul că reușești să primești susținere din partea unei majorități destul de importante din cadrul Parlamentului nu pentru faptul că ei te-ar susține, ci pentru că, de fapt, n-au nimic împotriva ta, pot funcționa liniștiți cu tine. Tu, ca judecător, îți poți face meseria liniștit și ei își pot vedea liniștiți de activitatea lor parlamentară.

Europa Liberă: Ar fi posibil așa și în Parlamentul României?

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Ați menționat anterior desemnarea unor judecători de către Opoziție. Nu știu dacă ar fi desemnat un judecător de opoziție, dar cu certitudine, într-o astfel de procedură, chiar și membrii opoziției parlamentare ar fi cumva implicați în procesul decizional, chiar dacă n-ar fi neapărat favorabil unei anumite persoane, cel puțin nu i-ar fi defavorabil.

Europa Liberă: Au existat foarte multe decizii care au deranjat opinia publică în ultima vreme, cel puțin după decizia privind alegerile, au existat luări de poziție, mai ales în social media, împotriva judecătorilor Curții Constituționale. Vreau să vă întreb dacă ați primit amenințări la nivelul Curții, dacă ele sunt frecvente. Cum le tratați?

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Eu nu știu de amenințări directe. Există foarte multe petiții, dar Curtea primește în mod obișnuit foarte multe petiții. În ciuda aparențelor, avem comunicare directă cu cetățenii, destul de intensă. Da, am primit, au fost adresate inclusiv acțiuni în justiție împotriva Curții Constituționale. Pot înțelege faptul că nu toți cetățenii știu că deciziile și hotărârile CCR sunt definitive și sunt executorii. Deci au încercat să conteste într-un fel hotărârea de anulare a alegerilor sau alte decizii ale noastre. Amenințări în mod direct, eu nu am primit. Din câte știu, nici colegii mei. Polarizarea din societate o percepem și noi, dar ea nu

semnifică mai mult decât constatarea realității că, da, societatea astăzi este destul de polarizată.

Europa Liberă: Se discută, de asemenea, fie despre restructurarea Curții Constituționale, fie de desființarea ei. Ar fi posibilă o societate fără Curtea Constituțională? Iar când se vorbește despre desființarea Curții Constituționale, se spune că judecătorii au prea multe privilegii, că sunt undeva deasupra celorlalți și că acesta ar fi unul dintre motive.

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Societatea românească – poate o să vă surprindă – poate foarte bine să funcționeze fără Curtea Constituțională. Nu cred că e un element indispensabil, absolut necesar pentru societate în sine. Cred că este o piatră de temelie pentru democrația constituțională.

Cred că, dacă în atât de multe state există instituții asemănătoare – dar, cum spuneam, cu competențe diferite, cu atribuții diferite – dar dacă ingineria democratică, designul constituțional din zilele noastre a determinat mai multe state să opteze pentru existența mai degrabă decât inexistența unor curți constituționale... știu eu, în Taiwan există Curte Constituțională, deși sistemul juridic e de *common law*. Și nu suntem unici, nu vorbim doar de model european, care e o etichetă care e totuși limitativă. „Model european” pentru că a fost creat de un profesor universitar din Europa, chiar dacă în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial fost obligat să se deplaseze peste ocean – dar modelul e unul îmbrățișat în mai multe state din lumea largă – probabil că există o rațiune pentru care lucrul acesta s-a întâmplat. Și, fără îndoială, rațiunea aceasta rezidă tocmai în misiunea pe care o are orice Curte Constituțională, aceea de a garanta respectarea unor reguli esențiale, fundamentale chiar de către cele trei puteri din stat. Dar societatea românească poate să funcționeze fără Curtea Constituțională. Personal, nu am dubii.

Pe de altă parte, spuneam, democrația constituțională din România cred că încă are nevoie de un garant al supremației Constituției. Un aspect este contestarea Curții în sine, unde ar trebui văzute și argumentele. Un alt aspect este contestarea unora din deciziile sale, și, iarăși, și aici cred că trebuie văzute argumentele. Un al treilea aspect este cel referitor la întrebarea de a ști că, dacă înlăturăm Curtea, ce punem în loc, pentru că înlăturarea Curții nu știu dacă e neapărat un panaceu. Asta nu înseamnă nici că n-ar mai fi posibilă respectarea Constituției, dar ar trebui să existe alte mecanisme. Alte mecanisme ... până acum nu există decât controlul realizat tocmai de către judecătorii obișnuiți și aici ne întoarcem la percepția pe care ați menționat-o dumneavoastră anterior.

Europa Liberă: Oricum nu poate fi desființată Curtea Constituțională fără modificarea Constituției.

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Categorie!

Europa Liberă: Există niște limite de modificare a Constituției, avem niște fire roșii?

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Oh, da!

Europa Liberă: Până unde putem modifica Constituția? Pentru că avem tot felul de discuții despre cum arată statul sau cum ar trebui el să arate.

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Juristul din mine nu poate, la o astfel de întrebare, decât să se refere la textul Constituției. Avem un articol în Constituție care ne vorbește despre limitele revizuirii acesteia și care, între mai multe alte elemente, ne face vorbire inclusiv despre forma republicană de guvernământ republicană, independența justiției, pluralismul politic. Și nicio revizuire nu poate fi făcută dacă ea are ca rezultat suprimarea drepturilor sau a libertăților fundamentale ale cetățenilor. Deci sunt limite prevăzute chiar în textul Constituției. Mai sunt și alte elemente menționate aici. Există astfel de limite. Limitele acestea au în vedere tocmai protecția cetățenilor, preponderent. Nicăieri în limitele revizuirii Constituției nu e prevăzută imposibilitatea desființării Curții Constituționale. Deci, cel puțin abstract, teoretic, asta ar fi fezabil sau posibil măcar, dacă nu fezabil. Dar întrebarea ar fi, totuși, care ar fi, după aceea, modalitatea în care statul român înțelege să funcționeze în continuare în parametrii unei Constituții astfel revizuită?

Europa Liberă: O să mă întorc la alegeri înainte să vă întreb despre modul în care funcționează Curtea și cum a evoluat ea din 1992 încoace și o să vă întreb dacă toată acțiunea de anulare a alegerilor a avut în spate argumentul că trebuie să rămână statul în limitele acelea care nu pot fi revizuite de către nimeni.

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Încă o dată: misiunea Curții Constituționale este aceea de a asigura supremația Constituției. Iar această misiune se declină în toate atribuțiile sale. Prin urmare, evident și în ceea ce privește controlul constituționalității desfășurării alegerilor prezidențiale, în cazul nostru. Nici nu cred că ar putea exista o altă justificare pentru oricare din atribuțiile Curții, nu doar pentru cea referitoare la alegeri.

Europa Liberă: Revin asupra faptului că este destul de șocant pentru opinia publică să afle că, tocmai odată cu ea, ați aflat și dumneavoastră de tot mecanismul de afectare a alegerilor.

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Nu am alt răspuns de oferit decât cel anterior.

Europa Liberă: Am înțeles. Ieșim puțin din zona politică și mergem la justițiarul de rând. Vedem că, din 1992, când existau 88 de sesizări, dacă am găsit bine, vorbim de controlul posterior aici, deci legile care sunt deja în vigoare, acum aveți peste 4.000 pe an. Vorbim de cele noi, nou intrate. Aș vrea să vă întreb care este încărcarea pe fiecare judecător, că sunt nouă judecători, și dacă depășește cu mult judecătorul de rând.

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Statisticile noastre sunt... într-adevăr, în 1992 am avut 14 dosare, mai puțin, dar au fost șase decizii cu totul, din care două în control anterior, de constituționalitate, și foarte puține în control posterior. Vârful, în statisticile noastre, a fost reprezentat – cumva aleatoriu – de anul 2009, când pe rolul Curții au intrat vreo 9.000 de dosare, din care au rezultat, am o statistică aici, 1.760 de decizii. Multe, foarte multe. Ori de câte ori m-am întâlnit cu colegii din străinătate, ei sunt foarte mirați de numărul mare de decizii pe care îl producem în fiecare an cu un număr limitat de resurse umane, cu un număr limitat de magistrați-asistenți. Iar în 2025, într-adevăr, ne-au intrat până acum 4.700 de dosare, grosso-modo, din care au rezultat vreo 600 de decizii. Tot mult. Statisticile însă pot fi... Mark Twain obișnuia să spună, sunt două feluri de minciuni pe lumea asta: minciunile și statistica.

Statisticile pot fi și înșelătoare. Nu știu să existe o statistică referitoare la încărcătura per judecător ori la încărcătura per magistrat-asistent, dintr-un motiv simplu: și în 2009, dar și astăzi, când avem numărul acesta foarte mare de dosare, destul de multe din sesizările pe care le primim sunt repetitive, iterative. Unele chiar utilizează un soi de formulare. Persoane care, atunci când se adresează cu excepții de neconstituționalitate în fața instanțelor și solicită acestora să le trimită la Curte, ridică probleme care sunt comune mai multor subiecte de drept și mai multor instanțe. Și, deci, se întâmplă să primim la Curte și de ordinul a câteva sute, dacă nu chiar mii, de sesizări referitoare la aproximativ aceeași problemă sau două-trei articole dintr-un act normativ, iar acestea sunt de regulă tratate prin conexarea sesizărilor și din ele rezultă o decizie. Se întâmplă să avem și 80 și ceva.

Cred că cel mai mult am avut 84 de dosare conexe odată, care au rezultat într-o singură decizie. Dar pentru că era contestată în toate acele dosare, exact același articol din aceeași lege, n-aveau cum să fie tratate altfel decât împreună. Și deci, din perspectiva aceasta, da, așa este, conexarea a 84 de dosare presupune citații, comunicări cu părțile, asigurarea faptului că acestea sunt înștiințate că pot să se deplaseze la Curte, deci presupune o întreagă bucatărie internă de natură procedurală, dar în final rezultă o singură decizie. Apreciați dumneavoastră dacă e vorba de o încărcătură per magistrat, per judecător. Avem alte sesizări în care, dintr-o sesizare, rezultă o singură decizie și aceea este cumpănită și de multe ori dăm termene și termene de amânare, pentru că mai analizăm o dată, mai revenim. Înțeleg și ideea de viteză – trăim într-o epocă în care timpul ne lipsește tuturor – și atunci, da, probabil că există și o așteptare de urgență, de rapiditate. Justiția nu este însă una care să se poată face rapid, nu în toate situațiile.

Europa Liberă: Și aici au existat tot felul de discuții, legat de faptul că ați tot amânat anumite dosare, și că au existat niște momente în care au fost amânate dosarele.

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Cred că am mai spus asta într-un interviu scris, la un moment dat. Există o prevedere din Codul Civil care se referă la victimele indirecte ale accidentelor de circulație. Prevederea este utilă, e benefică, doar că ea nu este foarte clar prezentată, are o problemă de claritate, de înțelegere.

Din această neclaritate a normei au rezultat două decizii ale Curții.

Una dată în 2021, cred, în care, cu o majoritate de voturi, Curtea a apreciat că totuși prevederea poate fi înțeleasă și a validat-o.

Și o a doua, într-un eveniment de jurisprudență, care a reluat opinia separată din prima decizie, în care Curtea a apreciat că totuși e o problemă acolo și ar fi bine ca legiuitorul să aibă în vedere toate posibilele implicații și să încerce să îmbunătățească redactarea. Iar asta s-a produs, evenimentul s-a produs cred că în 2023, doi ani mai târziu, pentru că doi ani mai târziu au venit alte sesizări la Curte cu privire la același articol din Codul Civil.

Am putea spune că, în privința și nu a unui articol, ci a unui alineat din Codul Civil, ne-am gândit la prima decizie, în care Curtea a validat, cred că am amânat vreun an de zile, în care tot ne-am gândit, ne-am gândit și totuși cum s-ar mai putea interpreta, ce am mai putea spune. Iar la a doua cred că, tot așa. Am putea spune că la un alineat din Codul Civil Curtea a cugetat patru

ani ca să ajungă la o concluzie care acum ni se pare tuturor concluzia corectă și bine întemeiată.

Europa Liberă: Și schimbarea de jurisprudență este, iarăși, o discuție importantă în societate. De ce Curtea spune odată într-un fel și pe urmă se răzgândește? Și poate reveni a treia oară asupra deciziei și să revină la prima?

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Nu revine asupra aceleiași decizii niciodată. O decizie, odată adoptată, e publicată în Monitorul Oficial, produce efecte. Procesul acela s-a încheiat, cum spuneam, însă, nu rareori se întâmplă ca alte părți, în alte dosare, în alte instanțe, în fața altor instanțe din țară, să revină cu ori aceeași prevedere legală, ori cu argumente care ne pot face să gândim altfel. Sau, pur și simplu, vorbim de doctrina dreptului viu, realitatea socială se schimbă, normele rămân – dacă nu sunt modificate de legiuitor, normele rămân aceleași. Dar realitatea socială, dinamica socială, ne duce către alte posibile conotații ale unei norme pe care n-aveam cum să le avem în vedere la momentul la care am adoptat prima decizie. Și revirimentele așa se justifică.

Europa Liberă: Se aplică și la controlul anterior?

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Se aplică în toată jurisprudența Curții.

Europa Liberă: Bun, revenind la încărcătură. Câți magistrați aveți în 1992, câți sunt acum?

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Cât timp aveți de vorbit? În 1992, când s-a creat Curtea Constituțională, pe 6 iunie 1992: 14 dosare, șase decizii, aproximativ 75 de angajați per total, din care nouă judecători. 2009, spuneam vârful de sarcină, cam 9.000 de dosare. Mă uit, pentru că am niște cifre în față și să nu spun lucruri greșite, 1.760 de decizii, aproximativ 100 de angajați, mai puțin de 100, din care nouă judecători. În momentul de față avem 4.700 de dosare, cam 600 de decizii, 128 de angajați, din care nouă judecători. Dar Curtea Constituțională nu înseamnă doar cei nouă judecători. Până la 128 sunt magistrați-asistenți, grefieri, arhivari, servicii anexe, servicii suport, foarte mult personal, foarte mult... Nu e foarte mult, e destul de puțin. În 2025 am trecut de la... Curtea a avut și mai mult de 22, dar în 2025 rămăsesem cu 18 magistrați-asistenți și a fost o largă deschidere a Curții și am reușit să aducem 35 de magistrați-asistenți în total, ceea ce înseamnă că acum avem mai mulți magistrați-asistenți noi decât cei care aveau oarecare vechime la Curte.

Europa Liberă: Ca să explicăm un pic. Practic, ei sunt cei care duc greul dosarelor, sunt cei care caută...

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Sunt cei care se ocupă de la citarea părților, menționam anterior, de la urmărirea tuturor etapelor procedurale la documentarea dosarelor. Lucrează în colaborare directă cu judecătorul raportor desemnat pentru fiecare dosar și judecătorul raportor e cel care trebuie să vină să prezinte în fața plenului rezultatele analizei preliminare pe care a realizat-o, urmând ca plenul să delibereze și să ajungă la o concluzie.

Dar toate astea se desfășoară pe baza unei documentări anterioare, care e realizată de către magistratul asistent, sub îndrumarea directă, în colaborare directă, cu judecătorul raportor. Magistrații asistenți sunt cei care ulterior redactează deciziile, din nou, sprijinind judecătorul în

redactare. Deci sunt ceea ce în franceză se cheamă *la cheville ouvrière*. Sunt cei care lucrează aplicat pentru fiecare dosar în parte. Iar integrarea a atât de mulți magistrați asistenți nou veniți în cadrul instituției, iarăși, este un proces, presupune o oarecare durată în timp. Lucrul acesta s-a întâmplat chiar în vara aceasta, din vară până acum, de altfel, cred că se și vede. Statisticile noastre s-au îmbunătățit puțin.

Din stocul de dosare, dacă vreți să mă întorc puțin în urmă, în 2019, când am fost eu desemnată judecător la Curtea Constituțională, aveam un stoc de dosare de vreo 7.500, din urmă, în 2022 am ajuns la 9.000. O iau din trei în trei ani, pentru că atunci se schimbă compunerea Curții. În 2025 am ajuns la un stoc de 14.000 de dosare, iar asta se explică, poate să pară surprinzător, dar nu e. Dacă avem câte două ședințe publice pe săptămână, în care reușim să scoatem cam 30-35 de decizii – la câte o decizie pot fi și mai multe dosare conexe, cum spuneam – într-o medie, așa, avem săptămânal cam 50 de dosare ieșiri, dar de intrat sesizări, ne intră în medie 180-200.

Cu decalajul acesta permanent, n-avem cum să nu avem un astfel de stoc de dosare. Și atunci, în condițiile acestea, numărul de personal de la Curte, 128 de angajați în momentul de față, incluzând pe cei nouă judecători, chiar nu e un număr mare.

Europa Liberă: De ce oamenii se adresează Curții Constituționale, care ar fi explicația. Au descoperit-o acum?

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Curtea e victima propriului succes, dacă îmi dați voie. În perioada de început, în anii 90, Curtea a fost un reper esențial. Curtea a realizat, a contribuit semnificativ la asanarea sistemului normativ de reglementări preconstituționale, din perioada comunistă. Foarte multe reglementări au fost declarate neconstituționale și, astfel, legiuitorul a fost obligat să intervină în reglementarea relațiilor sociale, acolo unde o bună bucată de timp, până când a intervenit Curtea, nu părea să fie nevoie, pentru că exista ceva. Or, Curtea a arătat că multe din reglementările din perioada comunistă nu mai treceau de filtrul constituțional democratic. Și deci asta a determinat cetățenii să se adreseze cu încredere către Curtea Constituțională.

Al doilea element important a fost modificarea succesivă a legii de organizare a Curții, care a permis tot mai multor subiecte de drept, le spunem noi, nu doar instanțelor din oficiu și părților din procesele din fața instanțelor să se adreseze Curții, ci s-a tot lărgit sfera subiectelor cu care au putut să se adreseze către noi și cu obiecții – a fost adăugat Avocatul Poporului – dar și cu excepții – Avocatul Poporului poate să sesizeze Curtea direct, pe lângă intervenienți în proces, procurori și așa mai departe. Și asta a făcut din nou ca numărul de dosare adresate Curții să sporească. Apoi a intervenit acea modificare a legii de organizare a Curții, care a arătat că nu mai e necesară suspendarea dosarului de pe rolul instanței judecătorești de unde vine excepția, până se soluționează excepția de către Curte, pentru ca apoi instanța să poată ști dacă norma pe baza căreia vrea să judece este sau nu este constituțională, ci instanța poate să judece și excepția se va judeca vreodată. Și asta a făcut ca numărul de excepții să crească exponențial și am ajuns la o situație...

Europa Liberă: Practic, Parlamentul v-a dat mai mult de lucru. A existat o consultare a Curții în privirea modificărilor?

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Modificările au fost destul de numeroase. A fost o primă modificare în 1997, când s-a trecut de la... puțină lume își mai amintește, aveam atunci filtrul excepțiilor. Era realizat la nivelul Curții, nu instanțele, precum astăzi, stabileau care excepții sunt admisibile ori inadmisibile. Admisibilitatea era judecată la nivelul Curții și aveam complete de câte trei, la care exista o cale de atac la complete de cinci judecători, și așa se soluționau excepțiile de neconstituționalitate. Și asta permitea, prin divizarea Curții în complete de câte trei, de câte cinci, să fie și dinamică mai bună a soluționării. O primă modificare a fost în 1997, după aia în 2004, după aia în 2007, după aia în 2010. Succesive. Fără îndoială a existat și o consultare și a Curții în procesul decizional, dar procesul decizional e la nivelul Parlamentului. Pe de altă parte, cum spuneam, nu ține doar de norma legală, ține și de norma legală, dar ține și de încrederea cu care cetățenii la un moment dat a investit Curtea.

Europa Liberă: V-aș întreba și despre calitatea legilor prin raportare la Constituție. Câte excepții de neconstituționalitate există pentru că avem legi deficitare în privința respectării Constituției?

Simina Tănăsescu, președinta CCR: N-am o statistică în privința aceasta, dar standardul de calitate a legii a fost dezvoltat de Curte, nu e prevăzut nicăieri în Constituție. Curtea le-a dedus din prevederile articolului 1, alineatul 3 și alineatul 5, din ceea ce înseamnă respectarea legalității și a supremației Constituției și, fără îndoială, standardul de calitate a legii – predictibilitate, claritate, previzibilitate – Curtea l-a dedus pe cale de interpretare și prin utilizarea jurisprudenței corespunzătoare a Curții Europene a Drepturilor Omului. Și standardul de calitate, de regulă, Curtea îl folosește ca un soi de filtru extrinsec. Întâi ne uităm la claritatea legii și apoi, eventual, ne uităm în conținutul reglementării, dacă ea este sau nu conformă cu Constituția. Și sunt situații în care ajungem la concluzia că legea poate fi atât de greu de înțeles, inclusiv de profesioniștii dreptului, încât nu are sens să trecem mai departe în conținut. Dar, repet, un standard pe care l-am dezvoltat noi, Curtea Constituțională, în numeroase decizii și, cum este un element ajutător, nici nu știu dacă există o statistică certă pe acest subiect.

Europa Liberă: Vorbeați de legislația din perioada comunistă. Comparativ cu aceea, cum a evoluat, sunt legi mai bune, mai clare? Pentru că cu toții ne lovim de schimbările legislative și la un moment dat avem senzația că nu mai înțelegem nimic. Și mă gândeam cum percepe Curtea Constituțională raportându-ne la constituție.

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Un jurist german de extrem de bună factură, de mare calibru, a folosit o dată, într-un articol publicat într-o revistă de specialitate, tradus după aceea și în limba franceză, sintagma inflația legislativă – e un *collateral damage* al statului de drept. Și a rămas celebru cu sintagma aceasta. Statul de drept presupune încadrarea în normele juridice a fenomenului politic, deci, cu necesitate, presupune o cantitate, o masă mare de norme, multă legislație, o dinamică legislativă. E o realitate obiectivă. Un regim politic precum cel comunist avea o dinamică a sa internă. Democrația, astăzi, presupune un ritm accelerat și o nevoie de reglementare mult mai mare. Realitate socială s-a schimbat foarte mult, simpla evoluție în timp. Nu vorbeam de inteligența artificială în perioada comunistă, pentru că ea nu exista, dar acum, iată, avem nevoie și de astfel de reglementări. Nu în ultimul rând, sunt domenii care sunt cunoscute a avea o dinamică legislativă accelerată în sine, asta e natura lor:

domeniul social, domeniul fiscal. Sunt zone în care toate statele cunosc același fenomen al unei dinamici accelerate.

Europa Liberă: Avem legi mai multe, dar sunt și mai bune?

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Cred că răspunsul aici poate fi dat nu doar de către Curtea Constituțională. Fără îndoială, și Curtea, atunci când invalidează, arată implicit că unele acte normative sau unele prevederi din actele normative nu sunt poate foarte fericit formulate sau poate nu respectă pe de întregul normele constituționale. Dar răspunsul aici poate fi dat și de către cetățeni, în activitatea lor cotidiană, de către Parlament, de către Consiliul Legislativ. Sunt mai multe autorități care – și repet – și populația, cetățenii în sine, care pot observa lucrul acesta.

Europa Liberă: Ne apropiem de Ziua Constituției pe 8 decembrie. CCR rămâne garantul respectării ei. Care ar trebui să fie relația curții cu cetățeanul, dacă ar trebui să fie mai apropiată?

Simina Tănăsescu, președinta CCR: 8 decembrie este Ziua Constituției, pentru că este ziua în care Constituția a fost adoptată, prin referendum, în 1991. Ziua a fost instituită în 1995, suntem foarte mândri că putem sărbători Constituția. Pentru noi, este și un moment festiv, dar nu e doar un moment festiv, e un moment în care încercăm să ne reînnoim angajamentul față de cetățeni în privința protecției drepturilor lor fundamentale. Credem, de altfel, că nu e un moment rezervat doar juriștilor. Credem că Ziua Constituției ar trebui să fie o sărbătoare care se adresează întregii societăți. Și anul acesta am decis să o folosim ca pe o oportunitate de dialog, de transparență, într-un proiect pilot lansat la inițiativa unui coleg care a înțeles să rămână discret, dar căruia și aici țin să-i mulțumesc public pentru idee: am decis anul acesta să facem un proiect-pilot în care să invităm elevi din clasele cinci-opt – în ideea că intervalul acesta se studiază și disciplina aceea referitoare la educația civică – să invităm, deci, grupuri de elevi în mod organizat, în mod structurat, la Curtea Constituțională, să le prezentăm sala de ședințe publice, sala de deliberări, sediul Curții.

De altfel, n-am apucat să vă spun, dar vreau să menționez asta: sediul Curții este unul extrem de limitat și avem o problemă reală legată de spațiul pe care îl avem disponibil, dar noi ne străduim ca și în spațiu acesta foarte limitat să primim elevi.

Europa Liberă: Sunteți în același loc cu Parlamentul....

Simina Tănăsescu, președinta CCR:... separat de faptul că suntem în aceeași clădire cu Parlamentul, nu avem decât trei etaje și când spun trei etaje, o să spuneți trei etaje, un spațiu generos. Nu, nu e. Sunt trei etaje dintr-un corp lateral al Parlamentului, care trei etaje înseamnă, de fapt, vreo 30 de birouri, ca să ne înțelegem, din care zece sunt ale judecătorilor și ale secretarului general. Rămân 20 de birouri în care se îngrămădesc cei 128 de angajați. Un birou, pot să vă spun asta, are suprafață de 50m². Spațiul e o problemă reală, dar e foarte bine că vor veni elevi în vizită și le vom prezenta nu tot spațiul disponibil, că poate ei nu sunt interesați de arhivă și de alte elemente de grefă sau de chestiuni de procedură, dar mă gândesc că ar putea fi interesați de o prezentare a Constituției, de prezentarea sălii de ședință, de prezentarea sălii de deliberări. Și am avut bucuria, plăcerea, de a constata că ne gândisem noi

inițial că am putea să avem trei serii de astfel de elevi, pe care să-i grupăm în cam 30. Ne-am gândit cam 100 de persoane într-o zi, reușim să gestionăm și să putem face față fluxului și a trebuit să sporim. Am ajuns acum la 160 de elevi. Ne străduim să îi acomodăm pe toți cei care vor să vină pe 8 decembrie și, dat fiind succesul înregistrat, ne gândim că ar fi bine să replicăm experimentul oricând va fi posibil.

Europa Liberă: Vă mulțumesc frumos pentru prezența la Europa Liberă.

Simina Tănăsescu, președinta CCR: Eu vă mulțumesc frumos.